БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетилген

1954 НОЯБРЬ 5 ПЯТНИЦА № 220 (3157)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Хөй националдыг социалистиг куруненің күжүнүң болгаш күчу-шыдалының үнер дөзү — бистің чуртувустың улустарының акы-дуңма найыралы делгерезин!

(Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюнга СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларындан).

Спорттуң кышкы сезонун организастыг эгелээр

Коммунизмче орук-биле бурунгаар чедишкиниг чоруп олурар Совет чуртта чоннуң материалдыг чаагай байдалы болгаш культурлуг деңнели чайгылыш чок өзүп турар. Од өзүлдениң чайыннанчык көргүзүглериниң биредзи күш-культура шимчээшкининиң ең калбак нептерээшкини болур. ССРЭ-де спорт болза, миллион-миллион улус массаларның хереө апарган, совет кижилериниң амыдырылынга быжыы-биле сиңиккен. Күш-культура дээрге, күрүненің чорудуп турар хемчегериниң системазында ажылчы чоннарны коммунистиг ёзуга кижизидериниң чугула чепсектериниң биреэзи кылдыр кирип турар.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак болза, совет улустуң, ооң өзүп олурар салгакчыларының кадыкшылын быжыглаар дугайында, оларның угаан-бодалының болгаш күш-шыдалының бүгү талалыг хөгжүдезиниң дугайында могаг чокка сагыш салып турар. Партияның Төп Комитеди 1948 чылдың төнчүзүнде хүлээп алган доктаалынга чуртка массалыг күш-культура шимчээшкинин хөгжүдериниң, совет спортсменнериң мергежилин бедидериниң болгаш анаа үндезилээп ең чоокку чылдарда спорттуң чугула хевирлериниң талазы-биле делегейге типилелдерни чаалап алырының эргежок чугулазын айытган. Төп Комитеттің бо айтыышкыны совет күш-культура организацияларының бүгү ажыл-чорудулгазының үндезини болган.

Совет спорт бодунуң кайгамчык массалыының, онаа шынарларының талазы-биле кандыг-даа капиталистиг чурттарыындан үндезини-биле ылгалдыг. Совет эр, хөрээжен спортсменнер сөөлгү каш чылдарның дургузунда спорттуң элээн хөй хевирлериниң талазы-биле делегейниң болгаш чурттуң дыка хөй рекордтарын тургускулаан, ам чамдык кол хевирлериниң талазы-биле делегей чемпионнарының хөй нуруузу бистің спортсменнеривис болуп турар. Чаңгыс бо чылын безин делегейге болуп эрткилээн хаактың, конькиниң, чайгы үеде аар, чиик атлётиканың, шыдыраның, бут бөмбүүнүң болгаш өске-даа маргылдааларга бистің спорсменнеривис бирги черлерни алганнар.

Күш-культура, спорт шимчээшкини бистің области база элээн массалыг хевирже шилчип турар. Эки-тура спорт ниитилелериниң хүрээлеңи өзүп, аныяктарның спортка сонуургалы, техниктиг мергежили улам-на өзүп турар апарган. Од дугайын эрткен кышкы хаак маргылдааларынга Тау, Соколов, Давыдова дээн ышкаш хаакчыларның чаа түңнелдерни көргүскени, чайгы спорт сезонунуң области элээн көргүзүглүг эрткени тодаргай хереченлеп турар. Чайгы спорт маргылдааларынга киришкен спортчу аныяктарның эвээш эвес кезии «ГТО» болгаш «БГТО» деп демдектериниң нормаларын дужаап алганнар. Ынчангаш күш-культура болгаш спорттуң хереэн бистің области моон соңгаар улам шапкын хөгжүдериниң бүгү арга-лары бар.

Ынчалзажок области күш-культураның шимчээшкини өзулуг массалыг болбайн, аныяктарның, ылаңгыя школачыларның ортузунда күш-дамыр кижизидилгезиниң ажылы дендии бошкак организастатынып, күш-культураның кудуку коллективтериниң ажылы ала-чаагаарлаашкында кирген турарын демдеглээр херек. Областың күш-культура болгаш спорт комитединиң талазындан спорт ниитилелериниң кудуку коллективтериниң ажылын экижидеринче боттуг хемчеглер албайн, эки шилиндек, мергежилдиг спортсменнерни өстүрбейн база шилип албайн турарының түңнелинде эрткен чылларда өске областарга маргылдаага киришкен бистің хаакчыларывыс болгаш конькичилеривис ең сөөлгү черлерни эллээни чажыт эвес болгай.

Районнарга спорттуң кышкы, чайгы хемчегери массалыг эвес болуп, организастаан маргылдаалар ең чавыс түңнелдерни көргүзүп, аныяк-өскеннің кончуг эвээш кезии хаара туттунган болуп турар. Районнардан область маргылдааларынга киришкен спортсменнериң четчелээшкини, белеткели багай болганы-биле базза ең чавыс көргүзүглерлиг болганнар.

Моон ап көөрге, районнарның партия, комсомол комитеттери, райкүүскомнар болгаш күш-культура органнары күш-культура шимчээшкинин калбартырынче, ажылчы чоннуң кадыкшылын быжыглаарынче кичээнгей салбайн турары тодаргай.

Ам спорттуң чайгы сезону доозулганы-биле чергелештир, кышкы сезонче шилчип үе келген. Ынчангаш комсомол, профэвилел болгаш күш-культура организациялары, эки-тура спорт ниитилелериниң кудуку коллективтери бо чылдың кышкы спорт сезонун организастыг, бедик деңнелге эрттирер, спорттуң янзы-бүрү хевирлеринге чаа-чаа чедишкиннерни хандырар дээш кышкы сезонга уткуштур ажыл-ишчи белеткелди дүрген доозары чугула.

Бүдүрүлге болгаш албан черлеринде, школаларда, колхозтарда, совхозтарда эки-тура спорт ниитилелериниң кудуку коллективтериниң ажылын эде тургузарынче угланган тодаргай хемчегерни ап чорудар болгаш оларга кышкы спорттуң түс-түс хевирлериниң талазы-биле секцияларны организастап, оларның ажылынга шилиндек спортсменнерни болгаш активтерни хандыдар херек.

Чоннуң, ылаңгыя аныяктарның, школачыларның ортузунга күш-культураның массалыг шимчээшкинин организастаар чорук оларның кадыкшылын улам дадыктырып быжыглаарынга, күш-ажылга киржилгезин күштелдиреринге, угаан-бодалын сайзырадырынга, оран-камгалалын быжыглаарынга улуг ужур-дузалыг. Бо үеге чедир-ле спортчу хемчеглерге школачыларның, ылаңгыя хереэжен ургларның киржилгези кончуг кызыы болуп, оларның иштинден шилиндек спортсменнер хөйүбиле иеревейн турары кончуг четпес. Школачыларның ортузунга спорт талазыбиле өөредилелерни, гимнастиканы доктаамал организастап, белеткелдерни болгаш маргылдааларны чорудуп тургаш, «ГТО» база «БГТО» деп демдектериниң нормаларын массалыы-биле дужаарын чедип алыр ужурлуг.

Кышкы спорттуң чедишкинниг болуру ооң материалдыг суурундан улуу-биле хамааржыр. Ындыг турбуже, Кызыл хоорайда болгаш районнар төптеринде бо талазыбиле амга чедир белеткел чорутунмайн турарын демдеглээр херек. Хаак, коньки, спорт хеви дээн ышкаш хереклелерни четчелеп тургузары-биле оларны хоорай, көдээниң садыг четкилерин дамчыштыр массалыы-биле садыгларын организастаары чугула. Районнар төптеринге, ажылчын суурларга, колхозтарга ниитиниң хаак, каток станцияларын ажыдар, оранбажыңнарны белеткээр, катоктарны кылыр, хаак-биле маңнаар, дагдан бадар черлерни шилип тывар, трамплиннерни тургузар хемчегерни доп-дорааң эгелээр болгаш бо дугайында хөй-ниитиниң массалыг воскресниктерин организастаары чугула.

Чер-черге кышкы спорттуң белеткелин үлегерлиг чорудуп, ону организастыг эгелээрин болгаш чедишкиниг боттандырарын контрольдаары, удурулга-биле хандырары партия, комсомол организацияларының хүлээлгези. Бо талазы-биле коммунистерден болгаш комсомолчулардан негелдени дыңыдар ужурлуг. Чоннуң кадыкшылынга, күш-ажылга, угаан-бодалды сайзырадырынга, оран камгалалынга күш-культураның ажык-дузазының, мурнакчы совет спорттуң кайгамчыктыг чедишкиннериниң дугайында таныштырылга ажылын, ылаңгыя медицина ажылдакчыларының лекция, беседаларын массаның ортузунга организастаар херек.

Кышкы спортка чаа-чаа чедишкиннерлиг болбушаан, области күш-культура шимчээшкинин массалыг, бедик спортчу мергежилдиг болдурары бистің сорулгавыс.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунда

Ноябрь 1-де Кремльге ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш К. Е. Ворошилов, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы эш М. Г. Первухинге төрүттүнген хүнүнден бөөр бежен хар харлааның холбаштыр базза Коммунистиг партияның болгаш Совет күрүненің мурнунга алдар-хавыяазы дээш шаңнатырганы Ленин орденин тывыскан.

Эш К. Е. Ворошилов эш М. Г. Первухинге изии-биле байыр чедирген болгаш ооң күрүне ажылынга моон соңгаргы чедишкиннерлиг болурун күзээн.

Ол-ла хүн эш К. Е. Ворошилов ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының даг херектериниң институдунуң директору академик А. А. Скочинскийге Ленин орденин болгаш Социалистиг Күш-ажылдың Маадырының «Кадыыр болгаш маска» деп алдын медалын тывыскан. Даг үлетпүрүн хөгжүдериниң талазы-биле болгаш эртем-техниктиг кадрлар белеткээринге улуг алдар-хавыяазы дээш база ооң төрүттүнген хүнүнден бөөр сезен хар харлааның холбаштыр академик А. А. Скочинскийге Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры атты тывыскан.

Хөй чылдарда болгаш кызымак ажылдааны дээш Күш-ажылдың Кызыл Тук орденин ССРЭ-ниң Дээди өөредилге министри, техниктиг эртемнериң доктору, профессор В. П. Елютинге тывыскан.

Эш К. Е. Ворошилов орденнерни тывыспышаан, шаңнатырганнарга изиг байыр чедирген болгаш оларның моон соңгаргы ажылдарынга чедишкиннерлиг болурун күзээн.

Совет Эвилелинде

Кызыл туктарны мурнакчы бүдүрүлгелерге

ВЦСПС болгаш машина тудуунун база прибор тудуунуң министерствозу үшкү кварталдың социалистиг чарыжының түңнелин чугаалажып көргеш, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шилчиир Кызыл тугун Москваның хемчеглериниң нарын приборлар заводунга болгаш Ленинградтың Лепсе аттыг арматура заводунга артырарын шиитпирлээн. Бо бүдүрүлгелериниң коллективтери бо көргүзүглер талазыбиле бүдүрүлге программазын ажыр күүседирин чедип алган. Чижээ, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүн өзүлдезиниң талазы-биле Москваның прибор тудукчулары квартал планын 11,1 хуу ажырган; Ленинградчылар квартал иштинде бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның бот үнезин 14,8 хуу чиитедип шыдаан.

ВЦСПС-тиң болгаш министерствонуң шилчиир Кызыл туктарын Кузнецкиниң ине-платина заводунга болгаш Мышегскиниң (Тула область) арматура заводунга артырган. Москваның «Маһометр» заводунга тукту тыпсыр. Москваның алды заводтары—насостуң Калинин аттыг, арматураның Маленков аттыг, Пресняның машина тудуушкунунуң, бирги шак, счётаналитик машиналарының болгаш полиграфия машиналарының заводтары ийиги болгаш үшкү шаңналдарны ап турар. Бо шаңналдарны чурттуң өске 12 бүдүрүлгелери база чедип алган.

Калбак хереглелдің барааннарын бүдүрүп үндүрүп турар цехтериниң чарыжының түңнелин кылган. Сумскиниң Фрунзе аттыг машина тудуушкунунуң заводунуң дээре цехинге ВЦСПС-тиң шилчиир Кызыл тугун болгаш бирги шаңналды тывыскан. Москваның «Компрессор» заводунуң калбак хереглел цехиниң коллективи ийиги шаңналды алган.

(СЭТА).

Совет профэвилелдериниң кадыкшыдылга черлеринде

Профэвилелдериниң кадыкшыдылга черлериниң четкизи үзүктел чок калбарып турар. Чүгле бо чылын чурттуң хөй-хөй районнарынга 20 ажыг чаа, эки дерип хереклээн санаторийлер болгаш дыштанылга бажыңнары ажыглалга кирген. Крымның мурнуу эринде ВЦСПС-тиң 300 олуттуг кариологтуг санаторийи ажыттынган. Москваның болгаш Москва чоогунуң ажылчы чоннарынга биреэзи-ле 200 олуттарлыг дыштанылга бажыңнарын Каширада болгаш Кондаковода тудуп кылган. Сталинград чоогунда кончуг чараш черде дыштанылганың «Волга-Дон» деп улуг бажыңы ажыттынган. Медицина ажылдакчыларынга чаа санаторийни Соңгу Осетияда дерип хереклээн.

Социалистиг ховуларның ажыл-ишчилери бо чылын кадыкшыдылганың дөрт чаа черлерин алган. Көдээ ажыл-агыйның болгаш белеткелдериниң ажылчыннарының база албан хаарларның профэвилелиниң Төп Комитеди Соңгу Осетияга 150 олуттуг санаторийни, Калинин области, Туркмен болгаш Узбек ССР-лерге дыштанылга бажыңнарын дерип хереклээн.

Чурттуң профэвилелдери шуптузу ам 1300 ажыг санаторийлериг, дыштанылга бажыңнарлыг болгаш профилакторийлерлиг болуп турар. Бо чылын ол черлерге ийи чартык миллион хире кижи чораан барган.

Чурттуң хөй-хөй кадыкшылга черлери бүдүн чылда ажылдап турар. Ам ол черлерде кышкы сезонга белеткел чоруп, оттуулар түүлдүң сөөртүлгези, бажыңнар чылыглаашкыны, клубтарны болгаш кинотеатрларны дерип хереклээр ажылдар чоруп турар. Бо чылдың төнчүзүнге чедир профэвилелдериниң кадыкшыдылга черлеринге ам-даа чартык миллион кижи чораан келир.

(СЭТА).

Чаа совхозтарже ажылдаары-биле чоруп турар

МОЛОТОВ, октябрь 27. Чаа организастатынып турар совхозтарга барып ажылдаарын дилээн инженерлерден, техниктерден, механизаторлардан, тудугжулардан, трактористерден болгаш комбайнёрлардан биллириишкиннер областың партия организацияларынга кирбишаан турар.

Ляминскийниң бажың тудар комбинадынның цех начальниги И. П. Михайленко Коспашуголь трестиниң шахталарыныңы биреэзинин кол инженериниң оралакчызы В. К. Постоногов болгаш өскелер Казах ССР-ниң тараалаң совхозтарынче кол инженерлер болгаш механиктер болуп ажылдаар дээш чоруп турар. Ляминскийниң бажың тудар комбинадының кол инженери Цинтяков, Губахтажстрой трестиниң эргелелериниң биреэзинин кол инженериниң оралакчызы Каменев кур черлер шиңгээдилгезиниң районнарынче ажылдаар күзелин идереткен болгаш ажылдаар томуйлаашкынны алган.

(СЭТА).

Улуг Октябрьның 37 чыл оюнга алдар кылдыр

СВЕРДЛОВСК

СВЕРДЛОВСК, октябрь 27. Бөгүн Уралмашзаводтуң коллективи он айларның онаалдазын хуусаа бетинде күүсеткен. Заводтуң чедишкиниге заводтуң рационализаторлары улуг идигни берген. Тос айның иштинде олар барык 5 муң саналдарны киирген. Оларның чартының бүдүрүлгеге шиңгээткен болгаш 27 миллион камналганы берген.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шилчиир Кызыл тугун бо чылын үш дугаар аңаа тывыскаңын Уралмашзаводтуң коллективи бөгүн дыннаан.

СТАЛИНОГОРСК

СТАЛИНОГОРСК, октябрь 31. «Москвоуголь» комбинаттың дагжылары хөмүр даш кызып алырының он ай планын хуусаа бетинде күүсеткен.

Дүн-хүннүң ортумак казып алышкыны эрткен чыл-биле дөмейлээрге он ай иштинде 5,9 хуу бедээн. Дагжыларның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү бо-ла үениң иштинде 2,7 хуу өскен.

КИЕВ

КИЕВ, октябрь 30. Бөгүн «Украин нефть» каттыжышкыны суук оттулар чүүл казып алырының 11 ай планын күүседирин дооскан. Эрткен чылдың чогуур үези-биле деңнээрге нефть казып алыры 26,7 хуу өскен. Продукцияның бот үнезин чиигеткениден беш миллион ажыг рубльдің пландан ажыр орулгаларын алган.

Муң-муң тонна суук оттулар чүүлү немей казып алган «Бориславнефть» трестиниң бирги, бешки, алдыгы болгаш тоску тывыш черлериниң коллективтери байырлал мурнунуң хүлээлгелерин чедишкиниг күүсеткен.

СТАЛИНСК

СТАЛИНСК (Кемерово область). Сталин аттыг Кузнецк комбинаттың кан эзилдиричилери улуг чедишкиннерни чедип алган. Олар он айның планын күүседирин дооскан. Эрткен чыддың ол-ла үезибиле деңнээрге дөрбелчин метрден кан алыры 240 килограмм көвүдээн. Бо болза, кан эзилдириниң дүрген аргаларын калбаа-биле ажыглаанының болгаш технологияны сайзыратканының түңнели болур.

Бирги цехтиң мартенчидери эки ажылдап турар. Октябрьның 26-да олар бүгү эзилдиргилерни графикти мурнай бүдүрүп үндүрген болгаш дүн-хүн иштинде пландан ажыр муң ажыг тонна металлды хайындырган. № 6 мартен печказының кан хайындырыкчылары эштер Зарецкий, Шивков болгаш Кузнецов дөрт эзилдиргни берип, бир эзилдиргте четчир үени дүн-хүнде камнап алган.

Бүгү улустуң байырлалын прокатчылар күш-ажылда чаа-чаа чедишкиннербиле уткуп турар. Быстырыга, прокат сортулаарының болгаш ортумак сорт цехтериниң коллективтери он айларның планын база-ла хуусаа бетинде күүсеткеннер. Комбинаттың демир-руда бүдүрүлгелериниң дагжылары октябрьның онаалдазындан ажыр руданы берип турар.

КРАСНОЯРСК

КРАСНОЯРСК. «Спартак» деп идик кылыр фабриканың коллективи байырлал мурнуу чарыының социалистиг чарыжынга чаа-чаа чедишкиннерни чедип алган. Бүдүрүлге чорудулгаларын механизастааны күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн көдүрер арганы берген. Фабриканың коллективи он айның планын хуусаа бетинде күүседирин дооскан. Он-он муң ажыг эш идиктерни онаалдаан ажыр бүдүрүп үндүрген. 100 муң дециметр ажыг хөм барааннарны камнап алган. Пландан ажыр чартык миллион хире рубль чыылданы алган. Ноябрь 7-де пландан ажыр ам-даа үш мундан эвээш эвес эш идиктерни бөөрин бүдүрүлгениң ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары шиитпирлеп алган. Фабриканы улуг бөлүк сапогтарны Казахстанның болгаш Алтайның кур черлер районнарынче чоруткан.

Крайда ең улуг Красноярскиниң хөмхром алгы заводунуң коллективи күш-ажылчы эллчегни чорутпушаан, октябрьда пландан ажыр 500 муң дөрбелчин дециметр ажыг өннүг хром алгыны берген.

Красноярскиниң даараныла фабриказының коллективи пландан ажыр продукцияны хүн-бүрүде берип турар.

КУЙБЫШЕВ

КУЙБЫШЕВ, октябрь 26. «Куйбышевнефть» каттыжышкынының коллективи он айларның планын хуусаа бетинде дооскан.

Чаа техника, күш-ажылдың мурнакчы аргалары тывыш черлеринде калбаа-биле ажыглатынын турар. Радио диспетчер тургузуушкунунуң дузаламчызы-биле скважиннарның ажылын хынаар автоматтыг хынакчыны чедишкиниг ажыглап турар.

Куйбышевтің нефтичилери казып алыр нефтиниң тонна бүрүзүнүң бот-үнезин планынга удур 3,6 хуу чиигеткен. Чер үттекчилери скважиналарның өрүмнээшкининиң дүргенин эрткен чыл-биле деңнээрге 13,8 хуу улгаттырган.

ИРКУТСК

ИРКУТСК, ноябрь 1. Сентябрьның ортаакы үезинде-ле Ангара ГЭС-тиң тудугжулары тудуг-монтаж ажылдарының ең баштай бадылатынган чыл планын күүсеткен. Ооң соонда планны улгаттырган турган, инженер Леонид Михайловский удуртуп турар кылаштаар экскаваторнуң экипажының эгелекчи саналы-биле чылдың чаа планын бүгү кол көргүзүглер талазы-биле ноябрь 7-де доозар деп хүлээлге алган.

Элээн хөй кол-кол ажылдарның талазыбиле бо хүлээлге хуусаа бетинде дыка ажыр күүсетинген. Плотинаның бодунче бүдүн чартык миллион кубометр довурак төгер турган болза, 1967 муң кубометрни төккен. Бо болза, кышкы үеде чер ажылдарынга таарымчалыг байдалды тургузкан.

ГЭС-тиң бажыңының тудуушкунунуң эргелелинин коллективи бетон салырының талазы-биле чыл онаалдазын дооскан. Гидростанцияның суг кагар кезээнде болгаш бирги каъдында чыл эгезинден бөөр 130 муң кубометр бетонну салган. Ам ийи блокту бетоннаары болгаш ГЭС-тин хамык дөжелгелерин калбак бетон плита-биле шывары арткан. Ийиги каътты тургузары эгелээр.

Ажылдарның бот-үнезин чиигедириниң талазы-биле онаалданы тудугжулар чедишкиниг күүсеткен болгаш пландан ажыр 5240 муң рубльдің камналгазын берген.

ДРОГОБЫЧ

ДРОГОБЫЧ, октябрь 30. Карпат чоогунуң нефти үлетпүрүнүн ажылдакчылары Улуг Октябрьның 37 чыл оюнга төлептиг ужуражыр деп турар.

«Бориславнефть» трестиниң улгаттырган бирги тывыш черинің коллективи бөгүн суук оттулар чүүлү чыл онаалдазындан ажыр берип эгелээн. Эрткен чылдың чогуур үези-биле дөмейлээрге нефть казып алыры ийи катап улгаткан. Ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү планга удур 30,8 хуу өскен.

Чыл эгезинден бөөр пландан ажыр ийи миллион хире рубль орулганы алган.

МУРНУУ-САХАЛИНСК

МУРНУУ-САХАЛИНСК, октябрь 27. «Сахалинуголь» комбинадының дагжылары октябрьның болгаш он айларның планнарын хуусаа бетинде күүсеткен. Хөмүр даштың бот үнезин дыка чиигелип тургаш, планныг онаалгадан ажыр 8 миллион рубль хире камналганы алган.

Кол-кол болгаш дузалаар ажылдарның механизациязын калбартканының дагжыларның мергежилин бедиткениниң ачызыбиле чедишкин чедип алдынган.

(СЭТА).

Бүгү-эвилелдің көдээ ажыл-агый делгелгезинде

Чурттун сураглыг комбайнёру Социалистиг күш-ажылдың ийи дакпыр Маадыры Д. И. Гонтарь Краснодар крайының Чөөн МТС-те бодунуң ажылының дугайын октябрь 30-де делгелгеге чугаалап берген.

Бо күзүн, «Сталинец—6» комбайн-биле 816 гектарның тараазын ажаап ап, 13,5 муң центнер хире тараазны бастырып алган мен деп механизатор чугаалап турар. Бистің районнуң колхозтары кандаашкыныыг чай болган болза-даа, эрткен күске бодаарга 152 муң пуд тараазны хөйну ажаап алган.

Ажаап алыышкынны 12—14 хонук иштинде чоруткан бис. Комбайнның дүнхүнде ажыглалының чурумун шыңгыы сагып турар бис. Бистің ажылывыстың графиги мындыг болуп турган. Эртенгинің 6 шактан 9 шакка чедир тараа арай шык турда бирги скорость-биле ажылдадып турар бис, ооң соонда дүшке чедир ийиги скорость-биле, хүндүс, кажан тарааның сывы ең-не кестингир турда агрегатты үшкү скорость-биле чорудуп турар бис. Кежээ апар чорда темпини чоорту оскумнадыр, а дүне база катап бирги скорость-биле ажылдадыр. Ажылдың ээдчеглер аразында машиналарның ыяавыла техниктиг ажаалгазын чорудар бис. Ооң ачызы-биле комбайн үзүктел чок ажылдаар болгаш дүн-хүн иштинде 32 гектардан хөйну ажылдап кылып турар.

Бодунуң комбайнда ооң чорудуп турар сәйзырадыышкыннары-биле эш Гонтарь делгелгениң киржикчилерин болгаш экскурсантыларны таныштырган.

Бөгүн төп Ферганада

ФЕРГАНА. Төп Фергананың ээн-куруг ховуларының ханызынче шинчилекчилериниң, механизаторларының болгаш ирригаторларының отрядтары улам-на ынайлап бар чыдар. Олар бугаларны казып, суг белдирлерин кылып турарлар. Чүс-чүс чылдарда ээн-куруг чыткан черлер хөвен шөлү, садтар, виноград шөлү кылдыр хуулуп турар.

Фергана, Андижан болгаш Наманган областарның механизаторлары болгаш колхозчулары сөөлгү ийи чылдың дургузунда ховуларда чүс километр ажыг дурттуг суггарылга болгаш мелиоративтиг четкилерни кылган, он муң гектар хире үнүшдүжүттүг черлерни хөвен тарыыры-биле ажыглалга киирип алганнар. Бо чылын дыка хөй колхозтар кур черлериниң гектар бүрүзүнден 30 центнер чиг-хөвенни өстүрүп алганнар. Чаа черлерде административтиг үш районнар —Язъявэнский, Бузский болгаш Задарьинский районнар тургустунган, он чаа МТС-тер организастатынган.

Төп Ферганың ээн-куруг черлериниче шавар-халдаашкын үргүлчүлеп турар. Шинчилел ажылдары доозулган, 150 километр дурттуг буганы каскан турар Улунгарның кончуг улуг шөлүн ажыглалга киирип алырынга документацияны белеткеп кылган.

Шинчилекчилериниң соо-биле «Ферганастрой» трестиниң механизаторларының отрядтары чоруп турарлар, олар бо чылын 30 муң гектар ажыг черни ажыглалга шилчидип киирген турар. Суггарылга болгаш мелиоративтиг четкилерни кылырының талазы-биле бүгү ажылдарның 90 хуузун машиналар-биле чорудар, 100 экскаваторлар, дыка хөй бульдозерлер, скреперлер, автомашиналар болгаш өске-даа техниктер ажылдап турарлар. Оларның дузазы-биле бо чылын барык-ла 10 миллион кубометр черни каскан турар.

Чоокку дөрт чылда Фергана, Андижан болгаш Наманган областарның көдээ ажыл-агый саарылгазынга 142 муң гектар кур болгаш куруккан черлерни киирген турар.

(СЭТА).

Чаа черлер шиңгээдир районнарда демир орук

БАРНАУЛ, октябрь 30. Омск демир оруктун Карасук станциязында ийи экскаватор болгаш 100 ажылчыннар тудугжулар чедип келген. Бо болза, Карасук—Камень деп делгем оруктуг чаа шугум тудуушкунун кылырын дааскан транспорт тудуушкунунуң министерствозунуң № 12 тудуг эргелелиниң хөй санныг коллективиниң бирги отряды. Ук магистраль Новосибирск областың Карасук, Веселовский, Краснозерский районнарын болгаш Алтай крайның Хабарск, Панкрушихинский, Каменский районнарын дамчыштыр эртер 250 километр узун орук болур. Мында кур болгаш куруккан делгем черлерни шиңгээдип ап турар.

Ам чаа магистраль эртер черде шинчилел ажылдары дооступ турар.

Карасук—Камень демир оруктун чаа шугуму болза, Омскиден Барнаул чедир чоруткан Ортаакы Сибирь магистралының телевидетинген тудуушкунунуң кезии болуп турар.

(СЭТА).

Көдээ ажыл-агыйның дээди өөредилге черлеринде Т. С. Мальцевтиң системазын өөренип турар

Курган областың Шадринск районунда «Лениннің чагыглары» колхозтуң сураглыг ховуажылдакчызы Сталинчы шаңналдың лауреады Т. С. Мальцевтин саналдааны хөрзүнүү болгаш тарылганы болбаазырадырының системазын чурттуң көдээ ажыл-агый дээди өөредилге черлеринге өөренирин организастаан.

Бо системаны өөренирин ниити чер ажылы, үнүш ажылының болгаш социалистиг көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин организастаарының эртемнериниң талазыбиле чаа программаларда көрдүүп турар. Хөрзүн өөренириниң талазы-биле программада чогуур немелдерни бирген. Оон ангыда көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин механизастаары-биле холбашкан эртемнерни өөренип эртерде эш Мальцевтиң аргазыбиле хөрзүнүү тарылга мурнунда болбаазырадып ажылдаар чепсектерниң тургузуушкунун онаалаарынга кичээнгейни салып турар.

Моон-биле чергелештир Дээди өөредилге министерствозунуң көдээ ажыл-агый дээди өөредилге черлериниң кол эргелели эш Мальцевтиң системазын боттандырары-биле холбашкан эртем-шинчилелин дуржулга шөлдеринге, дуржулга станцияларынга болгаш өөредилге-дуржулга ажыл-агыйларынга чорударын институттар директорларынга сумелээн.

(СЭТА).

Улуг Октябрьның бүгү делегейге ужур-дузазы

Совет улус Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 37 чыл оюн коммунистиг тургузуушкунга шылгарангай чедишкиннерниң байдалында демдеглеп турар. Совет Эвилелиниң улустары-биле кады ол алдарлыг хүнүг улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннары болгаш бүгү делегейниң ажылчы чоннары болгаш коммунизмниң тиилелгезиниң үезин ажыткан. Делегей империализминиң фронтузун капиталдың эң улуг чурттарының бирээзинге үзе киргеш, Октябрь революциязы делегей империализминиң эң-не үндезинин божаңнаткан, делегейни капиталистиг болгаш социалистиг ийи системага чарган.

Октябрьның социалистиг революциязының тиилээнинің түңнелинде тургустунган Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели бүгү делегейниң ажылчы чоннарын бодунче хаара тудуп турар күүчүлүг төп, хосталгаже болгаш аас-кежикче баар орукту улустарга чырыдып турар чайыннанчак айтыкчы болу берген.

Октябрь революциязының бүгү делегей ужур-дузазы болза, колония болгаш хамаарылгалыг чурттарга империализмниң үндезиннерин ооң буза шапканында, колония революцияларының, империализмге кулдандырган Чөөн чүк улустарының национал хосталгалыг калбак шимчээшкининиң үезин ажытканында болур.

Октябрьдан төрүүнген Советтер республиказы бодунуң туруп келгениниң баштайгы хүннеринден эгелээш-ле бүгү капиталистиг чурттарның ажылчы чоннарының сагыш-сеткил каттыштырылгазын болгаш сонуургалын чаалап алган. Ол чорук болза, даштыкы шериг интервенциязынга удур Совет Россияның улустарының демиселинге капиталистиг чурттарның ажылчыннарының көргүскен дузаламчызынга онза тодаргай илереөн. Францияның, Англияның болгаш өске-даа чурттарның ажылчыннары интервентилерге хереглетинер шериг чепсектерин чүдүреринден ойталап турганнар, «хөделиишкин комитеттери» бүгү-ле черлерге тургустунуп, «Россиядан холуң ырат!» деп лозунгунуң адаа-биле массалыг митингилер болгаш чыскаалдар болуп турган. Бүгү чурттарның ажылчыннарының болгаш тараачыннарының акы-дүмна дузаламчызынга даянган ССРЭ-ниң улустарының мзадырлыг демисели бүгү делегейниң ажылчы чоннарының социалистиг ада-чуртун камгалап алган.

Социалистиг тайбың тургузуушкуннуң чылдарында бистиң чуртувустун ажылчыннары, ажылчы тараачыннары болгаш интеллигенциязы болза, хосталган улус капиталистер болгаш помещиктер чокка чурттап шыдаар, күүнени чедишкиннинг эргелеп баштап шыдаар деп чүвени, чаа амыдыралдың ёзулуг тургузукчузу чүгле улус болур деп чүвени херек кырынга көргүскеннер.

Делегейде бир дугаргы социалистиг ниитилелди, мөлчүкчү аңгылардан болгаш кижини кижи мөлчүүр чоруктан, экономиктиг кризистерден болгаш ажыл чок чоруктан, ажылчы чоннарның ядаралындан болгаш хоозуралындан хостуг ниитилелди тургускаш, совет улус бүгү делегейниң ажылчы чоннарының боттарының кужунге бүзүрелин быжыглаан, оларны боттарының хосталгазы дээш демиселге сорук киирген.

Совет ниитилел болгаш күүнде тургузуунуң күчүлүг, чүвеге тиилетирбес күжү Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында долу хемчээлге илереп көзүлген. Коммунистиг партияга удуртурган совет улус фашист эжелекчилерге удур демиселге маадырлыг чоруктун, быжыг туруштуунуң болгаш эрес-дидиминиң кайгамчык чаагайын көргүскен, бодунуң Төрээн чуртунуң хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалап алган, фашистиг кулданыгның айылындан Европаның болгаш Азияның улустарының тынын алган.

Делегейниң ийи дугаар дайынының түңнелинде империализмниң туруштары улам буурап кошкаан, а социализмниң фронтузу улам ынай калбарган болгаш быжыккан. Империалистиг лагерьден Европаның болгаш Азияның элээн хөй күүнелери чарылган болгаш оларда улус демократиязының тургузуу бадыткатынган.

Совет Эвилелиниң төөгүлүг тиилелгелериниң ачызында тургустунган чаагай үе байдалды ажыглавышаан, Польшаның болгаш Чехословакияның, Румынияның болгаш Венгрияның, Болгарияның болгаш Албанияның улустары боттарының чурттарында капитализмниң тергиидээшкинин узуткаан болгаш социалистиг тургузуушкуннуң оруунга кирген. Европаның төөгүзүнге эргилделиг чорук болур эң чугула фактор болза, Герман Демократтыг Республиканы тургусканы болур. Ам ГДР болза, бүгү немец улустуң тайбыңга ынакшылдыг, демократтыг күштериниң челенгизи, бодунуң төрөөн чуртун каттыштырарда, чаңгыс-аай хамаарышпас, тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг Германияны тургузарда оларның ынаныжы болуп турар.

Америк агрессорларга удур кадыг дошкун демиселге бодунуң чаа амыдыралды тургузар эргезин Корей Улус-Демократтыг Республиканың ажылчы чоннары камгалап алганнар. Француз колонизаторларга удур бодунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш үр демиселге тиилелгени Вьетнамның маадырлыг улузу чедип алган.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының соонда эң-не шылгарангай болуушкун болза, ажылчыннарның болгаш тараачыннарның эвилелинге үндезилетинген эң улуг улус демократтыг күүнде болур Кыдат Улус Республиканың тургустунганы болур.

Азияның эң улуг чуртунга улустуң революциязының төөгүлүг тиилелгези империализм системазынга чаа согуушкун болгаш империализмниң колониалдыг системазынга эң күштүг согуг болган. Империализмниң болгаш феодалдыг реакцияның дарлалындан 600 миллион кыдат улустуң хосталганы-биле Азияның дарлаттырган улустары боттарының хосталгазы болгаш национал хамаарышпас чоруу дээш демиселинге күүлүг чаа челенгиштиг болган.

Кыдат Улус Республиканың туруп келгениниң беш чылдарының дургузунда аңаа чурттуң хевир шинчизин өскертипкен эң улуг чаартылгалар болган. Аграрлыг реформа боттанган, дайынның үргедээни улус ажыл-агыйы катап тургустунган. Амгы үеде кыдат улус чуртту индустриализастаарының болгаш көдээ ажыл-агыйны социалистиг үндезинге чоорту чаартып тургузарының улуг чаагай программазын боттандырып турар.

Кыдат Улус Республиканың бир дугаар, ёзулуг-ла демократтыг Конституциязын, кыдат улустуң төөгүлүг тиилелгелерин хоойлуждуп быжыглаан болгаш социалистиг ниитилелди тургузарының сорулгазын чарлап үндүрген конституцияны хүлээп алганы улуг болуушкун болур.

Совет Эвилели, Кыдат Улус Республика болгаш улус демократиязының өске-даа чурттары ам 900 миллион кижини каттыштырып турар күүлүг социалистиг лагерь апарган.

Эрткен 37 чылдарның дургузунда Совет чурттуң хөгжүлдезиниң бүгү төөгүзү болза, тайбыңны камгалаарынга, империализмниң холгаарлаашкыннарындан улустарның хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалаарынга ооң улуг ролюн көргүзүп турар. Совет эрге-чагырганы чарлаанының баштайгы хүнүнде-ле, 1917 чылдың ноябрь 7-де Советтерниң ийиги Бүгү-россий съездизи болза, «Совет эрге-чагырга бүгү улустарга демократтыг тайбынны доп-дораан саналдаар»

БҮГҮ-ЭВИЛЕЛДИҢ КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ ДЕЛГЕЛГЕЗИНИҢ КИРЖИКЧИЛЕРИ

Алтай крайның хойжуларының чедиишкиннери

Алтай крайның колхозтарында чиңгенарын дүктүг хойларның баш саны чыл бүрү өзүп турар. Ол болза, көдээ ажылагыйның адырында база бир эң-не орулгалыг адыр болуп турар. Крайда чиңге-нарын дүктүг хойларны өстүрүп, хөгжүдер талазы-биле эң эки колхозтарның биреззи болза, Рубцовский районда «Советтерниң чүрту» колхоз болуп турар. Ол колхоотуң фермазында 4769 баш алтай укселалыг хойлар бар.

Колхозтуң улуг хойжулары — Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры И. Д. Балюк, Сталинчы шаңналдың лауреады А. М. Кривомаз, Н. П. Макарышкин, М. И. Майличенко олар—чиңге-нарын дүктүг хой ажылының өзулуг мастерлери болуп турарлар. Олар боттарының кызымак күш-улы-биле бедик дүк кыргылдазын болгаш малдың чаш төлүн чыл бүрү бүрүн ыгалап ап турар.

1953 чылда И. Д. Балюк кадарып турар болук бүдүрүкчү-кошкарларының баш бүрүзүнден ортумаа-биле 14,77 килограмм, А. М. Кривомаз кадарып турар хойлар бөлүүнден—7,73 килограмм М. И. Майличенко—7,71 килограмм дүктү кыргып алганнар. Оларның үлегерин колхозтуң өске-даа хойжулары боттандырып турарлар.

Бир баш хойдан 1953 чылда кыргып алган дүктү 1952 чылга дөмейлээрге 860 грамм улгаткан, азы бүгү хойнуң баш бүрүзүнден-не ортумаа-биле арыг дүгү 48 хуулуг 6,34 килограмм дүктү кыргып алган. Колхозта 100 баш төрүүр хой бүрүзүнден 105 хураганнарны доруктурган.

Колхоз эрткен чылын малдың баш санын өстүрериниң планын ажыр күүсеткен. Өске колхозтарга чиңге-нарын дүктүг 800 баш үреліг кошкарларны саткан болгаш күрүне планындан дашкаар 140 центнер бедик шынарлыг чиңге-нарын дүктү саткан. Ол дүктү болбаазырадыр ажылдан кылыр болза, 5.000 ер кижи кедер кост ннерни даарап болур. Колхоз чүгле хой м ндан безин эрткен чылын 1 миллион 5 муң рубльдиң орулгазын алган. Сибирьниң кадыг-дошкун бойдузунуң байдалынга хой ажылының продуктулуунуң талазы-биле мындыг бедик көргүзүглерни бодунуң ажыл-хереэнге өзулуг мастер болган хойжулар чедип ап турарлар.

Сөөлгү каш чыллар кандаашкынныг-даа болза, колхоз 1952—1953 чылдарның кыжынында бир баш хой бүрүзүнге-ле ортумаа-биле 3 центнер бөдүүн чемнерни, 40 килограмм концентраттыг чемнерни, 1 центнер силосту белеткеп тускайлаар аргалыг болган. Алтайның кадыг-дошкун бойдузунга, ылаңгыя бедик продуктулуг алтай укселалыг хойларга үстүнде айытынган чемнер канчап-даа четпес. Ындыг-даа болза, Сталинчы шаңналдың лауреады зоотехник Ф. Я. Вовченконуң удуртулгазы-биле колхозтуң дуржулгалыг хойжулары ол чемнерни шын ажыглап турган бедик дүк кыргылдазын алыр аргалыг болган.

Кышкы үеде хойларны чемгерериниң хүн чуруму мындыг: эртен 9 шакта эки тазарты аштаан хар кырынга баш бүрүзүнге 0,8 килограмм бөдүүн чемнерни, оон соонда 0,2 — 0,3 килограмм концентрат чемнерни бээр. Ынчангаш эртенги чемгерилге 11 шакта хойларны суттарары-биле доостур. Оон соонда хойларны дыштандырары-биле кажаалаар. 16 шакта 0,8 килограмм бөдүүн чемнерни болгаш 0,5 — 1,0 килограмм силосту хой бүрүзүнге бээр. Ынчангаш кежээки чемгерилге 18 шакта хойларны суттарары-биле доостур, оон соонда оларны кажаалап дыштандырар. Хойлар кажаага эртенгиниң 11 шактан хүндүскүнүң 4 шакка, кежээкиниң 6 шактан эртенгиниң 9 шакка чедир дыштаныр.

Кышкы үеде хойларның даштыгаа турар үезин кызырары болгаш кажаага оларның дыштаныр үезин узадыры—оларга берген чемнерниң шингээлдиин бедидер болгаш чемнерни шын ажыглаарынга база маадың мэга-бодун чылыдарынга чемниң хөй чарыгдалын болдурбас. Колхозтуң хойжулары хойларны кажаага чемгерериң болдурбайн, чүгле чаашкынныг, бораңныг хүннерде кажаага чемгерип турар. Кажаага хойлар чемнерни хөйну чивес, чемни чиир хөңнү кудулаар.

Хойну торып боозадырын калбаа-биле хереглээниниң түннелинде 100 баш хой бүрүзүнден-не 100 болгаш оон-даа хөй хураганнарны колхоз алыр аргалыг болуп турар.

«Советтерниң чүрту» колхозтуң хой ажылының мастерлериниң салгакчылары дыка хөй. Оларның салгакчыларының бирээзинге Алтай крайның Шипуновск районда «Мишка Седыхтың турасказалы» колхозтуң улуг хойжузу Яков Григорьевич Алексенко киржир.

1953 чылда колхозтуң ортумак дүк кыргылдазы хой бүрүзүнге-ле 3,4 килограмм, а ынчаарга чиңге-нарын дүктүг хойларның бөлүүнден—4,8 килограмм болган.

Эш Алексенко чыл бүрүде-ле дыка хөй хураганнарны доруктурып ап турар. 1952 чылда 100 баш хой бүрүзүнден-не ортумаа-биле 122 хурганнарны, а 1953 чылда—123,5 хураганнарны бүрүн доруктурып алган.

Чайгы үеде эш Алексенко одарладышкынның эртенги болгаш кежээки серии шактарын эң эки ажыглаарынче кол кичээнгейни салып гурар. Оон хойлары чай дургузунда эки семирип алыр. Тургузу азыраарынга хой бүрүү тааржып, ортумактан өрү деңгелделиг болуп турар. Кышкы үеде, ылаңгыя эдержилге үезинде хойлар арбазын дээш ол шын чемгерип турар. Эш Алексенко хойнуң эдержилгезин ноябрь 15—20-ден эгелээш декабрь 15—20-ге чедир чорудып турар.

Хойларга колдуунда-ла сигенни берип турар. Сигенни кышкы үеде 2—3 удаа берип турар. Сигенни эки тазарты аштап кааш хар кырынга хөй эвести кезек-кезек бөле каап бээр. Арткан сигенни суттарган соонда бээр. Чемгерилгениң ындыг чуруму чемнерни шын чарыгдазрын болгаш камнаарын хандырар. Хойлар сигенни чоорту чиир болгаш таптай бөспас.

Алтай крайның хойжулары чедип алдынган чедиишкиннерге доктаавас. Чиңгенарын дүктүг хойларны хөгжүдеркиң талазы-биле хойжулар уламна чаа-чаа көргүзүглерлиг болур дээш бүгү күжүн салып турарлар.

Винница области

Винница область. Винницкий районнуң Молотов аттыг колхозунда мал ажылы эки хөгжүп турар. Чыл эгезинден бээр анаа инек бүрүзүнден ортумаа-биле 2452 литр суттуг саап алган. Колхоз Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинин киржикчилериниң аразында кирген.

Чурукта: Молотов аттыг колхозтуң чайгы лагери. Сураглыг саанчы А. М. Идик учётчик Т. И. Романенкога сүт дужаан турары.

Фото **Е. Копыттыы.** СЭТА-ның пресслишези.

Төрээн колхозунга дузалажып турарлар

Кызыл районнуң Кара-Тал эге школазының өөреникчилери төрээн колхозунуң күскү ажылдарынга боттарының шеф дузаламчызын көргүзүп турарлар.

Олар Сталин аттыг колхозтуң 6 га картофелин ажаагаш, колхозтуң складынче сөөртүп бергеннер. Өөреникчилер боттарының организастаан концертин колхозчуларга көргүзүп берип турарлар. Колхозчулар улуг сонуургал-биле көрүп турар.

М. КЫРГЫС.

Колхозтуң кышка белеткели

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле). Мал ажылының эң харысалгалыг кышкы үези чоскшулап келген. Өвүр районда «Торгалыг» колхоз эрткен чылын кышка белеткелдиг, ажаалда хайгааралды эки тургусканындан мал өстүрериниң күрүне планын бо чылын ниитизи-биле 101 хуу күүсеткен.

Мал ажылында чедиишкиннерни быжыглавышаан, келир чылын оон-даа бедик көргүзүглерлиг болурунга кышка хынамчалыг белеткеп турар. Инектиң 3 чаа кажааларын тудуп, эрги 9 кажааларны септээн, ол ышкаш шээр малга 11 чаа кажаалар кылдынган, 23 эрги кажаалар септетинген.

Белеткетинген 600 ажыг тонна сигенден 117 тоннаны кыштагларда чедирген. Мал чемин камныг чарыгдаар, одарны чеп ажыглаар график тургустунган. Кышкы мал ажылында 94 колхозчулар быжыглатынган.

Д. ШАГДЫР.

Саваңны ажаап алыр

Улуг-Хем район малга кышкы чем белеткеп алыр планын күүсетээн. Малды кыштан менди эки чыл ажырып алыр дугайында чамдык колхозтарның баштаар черлериниң улуг сагыш салбайн турар. Чемни чедир белеткеп албаанының хараазындан эрткен чылдарда мал бажының хораар чоруу районга бар болуп турган.

Ленин аттыг, Калинин аттыг, Мичурин аттыг колхозтарда саваңны ховуларда бөле сөөртүп каан боордан башка, ол колхозтарда саваңны сарааттаар ажыл эгелевээн.

Мичурин аттыг колхозтуң Темир-Сугда малга белеткээн улуг сараат сиген, кажаа чогунуң хораазы-биле мал чаза базып чээн.

МТС-тиң удуртур ажылдакчыларының буруузу-биле Жданов аттыг колхозтуң сидоска хереглээри-биле тараан подсолнигни сыпка тура-ла кадып калган.

Эрткен чылдарда болган чазыгларны катаптаар чоруктарны болдурбас дээш колхоз баштаар черлери боттуг ажылды чорудар херек.

И. ОЛДЫРЕВ.

Бүдүрүлгениң кышка белеткелин экижидер

ЧАДААНА. (Бистиң корр.). Чадаанының машина-трактор станциязы (директору эш Толпин, парторганизация секретары эш Ширидиви) кышка дыка багай белеткенип турар.

Септелге мастерскаязы чайын чүгле кыры шывыглыг чадагай черге ажылдап турган, а кыжын ындыг байдалга турып болбас. Мастерскаяда септелге мынчага эгелевээн, одалгага ыяш-даа, хөмүр даш-даа дүжүртүнмээн.

Белеткелдиң шак ындыг багай тургусунганындан МТС-тиң октябрьда 6 тракторлар септээр дээн графиги шуут үзүлген. Ажылга таарымчалыг байдал чок база кылыр онаалда берип, негелде салбаанындан амгы үеде механизаторларның элээн кезин бажыннарында хуузунда ажылын кылып анаа олургулаар.

Д. СҮРЮН-ООЛ.

КИНО

„Ийи бигх чер“ деп индий фильм

Бо чыадың октябрь 29-тан эгелээш, Кызылдың кино театрларында болгаш клубтарда «Ийи-ле бигх чер» деп уранч-чен индий кино-чурук үнүп турар. Көрүкчүлерниң сеткил сагыш сонуургалын хөйныктырып турар ол фильмниң сценарийинин автору Х. Мукерджи, режиссёру Бимал Рой; операторлары К. Бош, М. Бош; музыкалы С. Чаудхуринин, чурукчузу Б. Мистри. Кинонуң маадырларының кол рольдарын артистер Б. Сахни, Н. Рой Р. Кумор олар күүседип турар. Кино-чуруктуң ойнакчыларының үнүн индий дылдан орус дылче совет артистер К. Тыртов, Т. Карпова, А. Терехина олар шилчиткен.

Кино-чуруктуң эгезинде, Калькутта чоогунда бичии көдээ суурга күш-ажылга ынакшылдыг аныяк тараачын Шамбу Мето бодунуң өг-бүлези-биле чурттап турар. Бодунуң улуг эвес дилиндек черин ол эртен дан бажындан орай дүнге чедир амыр-дыш чокка ажылдап турган эвээшбиче дүжүттү өстүрүп ап, амыдырап турган.

Округтуң барык бүгү чериниң эдилекчиза, ол чериниң бай помещиги фабрика тургузуп алырын күзей бээр. Аңаа сылдап алгаш кандыг-даа чылдагаан чокка Шамбунуң черин помещик халас алырының сорулгазын салыр. Ынчангаш Шамбуну помещик кыйгыртып эккээр, мурнунда өрезин дораан төлеп бээрин оон шыңгыы негээр, бир эвес ол удурланыр болза, оон черин шуут булаап алырын кыжаныр бодай бергени илеретинер.

Чер—ядыы тараачынның амыдыралының кол аргазы, ынчангаш Шамбу черин канчап-даа ышкынып шыдавас турган. Помещикке бээр өрезин бүгү хөрецгизиндаа саткаш төлеп шыдавазын Шамбу билип турган. Судтуң айыткан хуусаазының иштинде көдээге туруп алгаш өрезин черле төлеп күш четпезин билгеш, ажыл дилеп Калькуттаже чоруптар.

Шамбунуң бичии оглу Канайя, улуг хоорай Калькуттага барыксаан дуюкаа чоруптар, адазынга база чеде бээр. Көдээден келген түренги адашкылар-биле ол улуг хоорайның бай чурттакчылары чугаалажыр безин хөңнү чоктар. Хоргастанып чурттаар оран-бажың болгаш ажылдап, оларның чорбаан кудумчулары-даа чок болган. Туруп-могаан, аштап качыгдаан, оран-суур чок хөй кижилерниң кудумчуларда чыткылаарын олар көөрлер. Адак сөөлүнде хоорай кыдыында хензиг чавыт казанак бажыңга сыңнып туруп алгаш Шамбу рикша болуп ажылдап турар. Ол, кызыл-бут-даа бол, ийи дугуйлуг тергежигешке хүнзедир улустар дажыглап маңнап-ла турар, а оон оглу бичии Канайя азазынга дузалаары-биле кудумчуга улустуң идиин аштап эгелээр.

Дүрген-не четчир түннүг акшадан чыып алгаш, помещиктиң өрезин төлеп бээр, черин боттарынга хевээр арттырып алыр бодал адашкыларга бичии-даа дыш бербейн турган. Олар аштап, түреп-даа турза, чөгенчиг алган төлевирин чарыгдаарын күзевейн турганнар.

Бир катап Шамбу, ап чорааны пассажириниң негелдезин күүседир дээш дүргеп маңнап чораан, ужун чодазын сып алган. Үр ажылдавайн келгениниң ужурундан биче шыгжамыры төнген, а Канайяның тыпкан ажыы чем садарынга безин чедишпес апарган.

Оглунуң чагаазында бижээн дилээн өзүгаар Шамбунуң кадайы Парвати Калькуттаже чоруптар. Ындыг улуг хоорайга ол кээп чорбаан, коргуп девидээшкининиң уламындан Парвати автомашинага бастырыптар.

Шамбу аарыг чыткан кадайынга душ болуп таваржып келир. Парватини эмнедиринге оларның бүгү акша хөрецгизи чарыгдатынар. Шамбунуң өрези дээш оон оран-бажыңын болгаш черин мурнунда халдан турган помещик үптеп алыр.

Аргажок кылдыр ядарап хоозураан Шамбу кадайы биле оглун эдертинкеш төрээн суурундан мунгараап үнүп чоруптар. Дерзин помещикке кыстырган ол тараачынарның оон ыңайгы салым-чолунуң канчап барганы билдинмес...

Кино-чурук болза, чүгле чаңгыс ол ядыы өг-бүленің берге амыдыралга таварышканының дугайын эвес, харын социал талазы-биле дең эвес чорук турда, өскебүгү индий тараачыннар база-ла ындыг байдалда чурттап турар дээрзин көрүкчүге чедингир илередип турар.

С. САНДЮ.

Чоннуң культурлуг хереглелин хандырар

Амты үеде бистиң областың колхозтарынга чунар бажыңнарны болгаш баш таарар черлерни колхоз бүрүзүнге тургузуп, колхозчуларның арыг-шевер культурлуг чурталгазын бедидеринче угланган ажыл чоруп турда, а Барыын-Хемчик районнуң төвү Кызыл-Мажалык суурда чунар бажың болгаш баш таарар чер мынчага чедир чок болуп турары районда бо талазы-биле ажылдың багай бөйдалын көргүзүп турар.

Кызыл-Мажалыкта баш таарар черниң тудуун дооскаш, ажыглалга киирер дээн-дээр 6 ай ажып турар, а суурнуң чурттакчылары Ак-довуракта хуу кижите барып бажын таартып турарлар. Ол ышкаш Кызыл-Мажалыкта чунар бажың ажылдавайн турар.

Кызыл-Мажалык суурнуң чурттакчыларынга үргүлчү турар баш таарар черни белгаш ажылдавайн турар чунар бажыңны ажылдаып, суурнуң чурттакчыларының негелдезин дарый хандырар дугайында районнуң удуртур организацияларындан сагыш салза чогуур.

С. КОМБУЙ-ООЛ.

„ШЫННЫҢ“ МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

„Шиитпир күүселде чок арткан“

Чөөн-Хемчик районнуң төвү Чадаана хоорайның чаагайжыдылгазының дугайында бо чыллың июль 8-те үнген № 136 (3073) «Шын» солунда «Шиитпир күүселде чок арткан» деп эгелиг шүүмчүлелдиг түүлү ажылчы чоннар депутаттарының Чөөн-Хемчик райкүүскомунга чугаалажып көрген. Шүүмчүлелде фактылар шын болган.

Хоорай чаагайжыдылгазының талазы-биле практиктиг ажылдарны дарый чоруулар дугайында хоорай Советинге айтышкын берген деп, райкүүском редакцияга дыннаткан.

КАЗАХСТАННЫҢ КУР ЧЕРЛЕРИ

Казахстан болза, кур болгаш куруккан черлерни ажыглалга киирип алырының талазы-биле кол черни эөлеп турар. Партияның болгаш чазактың айытканы бо чылын ажыглалга киирип алыр 13 миллион гектар чаа черлерден Казах ССР 6.300 муң гектар черни ажыглалга киирип алыр ужурлуг. Август 1-ге чедир 7 миллион гектар чер ардартынган, а октябрь 20-ге чедир 8 миллион 2222 гектар чер ардартынган.

Кажан республика ол хире улуг черни шуут хостуу-биле ажыглалга киирип алганда Совет чазак болза, ажыглалга киирип болгу дег хостуг черлер Казахстанда ам-даа бар ирги бе дээрзин хынап көөр деп шиитпирлээн. Шак ындыг черлер ам-даа хөй болган.

Оон түннелинде ам-даа 12 миллион гектар кур черни ажыглалга киирип алыр деп онаалганы берген. Совхозтар тургузарынга таарымчалыг кур участоктарны шилиири-биле хөрөө шинчилекчилериниң, чер таарыштырыкчыларының болгаш гидротехниктиг ажылдакчыларның экспедициялары үнүпкен.

Бо чылын тургустунган 92 совхозтардан ангыда, ам 200 совхозтарны организастаарын айыткан. Казахстанга кур черлерни ажыглалга киирип алырының ниити перспективазы ындыг.

Казахстанга ам-даа 12 миллион гектар кур черлерни ажыглалга киирип алыры хандыртының шыдаар бе? Бистер, казахстанчылар аңаа чигзинмес бис. Казах ССР болза, карак четпес хову делгемнерлиг болгаш ам-даа ажыглалга киирттинмээн улуг курлавырларлыг чурт болур.

Мээң эртем экспедицияларын удуртуп, кур черлерни шинчилеп ажылдап турганым Актюбинск областы чижекке ап көрээдинер.

1954—1955 чылдарда Актюбинск обласка 300 муң гектар кур черлерни ажыглалга киирип алыр деп айыткан. Ам оон 1.650 муң гектар черни шинчилеп тывары эргежок чугула. Ынчалза-даа, ол күүсетинип болур болган. Актюбинск областа кур черлериниң байлаа-биле хөй-хөй районнар элбек, ылаңгыя Иргизский район өзүлуг-ла мал ажылдыг район болур деп чүвени эртем экспедициялары тодаткан.

Мында колхозчулар бо үеге чедир-ле малды сүрүп одарладып турарлар. Районда барык-ла калбак-делгем элезиннер, эңкуруг черлер бар, дыка хөй кужуруг болгаш дустуг черлер бар. Тарылга шелүн оон дилеп тывар-даа хире эвес ышкаш сагындырар. Ынчалза-даа бистер районнуң соңгу талазынче чоруткаш, канчаардаа ажок делгем аза-октуг, агы-каңгылыг ховуну, байгамчыктыг кара-хүрен каштан тургузуглуг хөрүүнү тыпкан бис. Олар кажан-даа ажыглап көрбээн «ак ойбактар» болуп чыткылаан.

Бо чижек болза, Казах ССР-ден кур черлериниң бай делгемнерин өзүлуг тып ап болурунуң хеченилериниң биреззи болур.

Казахстанның бойдус байдалдарының дугайында каш сөс.

Республиканың шелү Украин ССР-ниң шелүнден 4,5 катап ажыг болгаш янзы-бүрү бойдус байдалдары-биле онзагайланып турар. Тараа ажылдыг ажыл-агыйлар туруп турар черлер колдуунда Казахстанның эң-не кыдыккы соңгу талазында чыдар. Соңгу талазы зонаның узуну—барыын чүктен чөөн чүкче 2,5 муң километр шейүлген.

Ол зона угунда кара хөрүүнүг чер болур. Аңаа—Барыын-Казахстан, Актюбинск, Кустанай, Соңгу-Казахстан, Кокчетав, Акмолинск болгаш Павлодар областар киирип турар. Мында ажыглалга киирттинмээн кур черлериниң улуг делгеми чыдар.

Соңгу зона—тараа ажылынче угланган өзүлуг чер ажылдыг район. Мында агаар-бойдустуң байдалы техниктиг культураларны өстүрериниң долузу-биле хандырыш шыдавас. Ол культураларга мында дыка курттаг болур. Ол чер хоорган-чоогаларлыг ыяш чок ажык ховулуг.

Соңгу зонадан мурнуу чүкче төп Казахстанның үнүш чок эң-куруг чери болуп хуулган чартык үнүш чок зона чоруткан. Ол зона чер ажылынга канчап-даа таарышпас кылдыр сагындырар. Хөрөө кырында ол чер теве, хой, чылгы ажылы колдаан мал ажылдыг зона болур.

Кыдат, Киргизия болгаш Узбекистан-биле кызыгаарлажыр мурнуу чүкте техниктиг культуралар—хөвен, сарыг таңкы, чигир свекланы болгаш улус ажылагыйынга канчаар-даа ажок үнелиг өске-даа культураларны массалыы-биле бүдүрүп турар суттаттыг чер ажылы мөөннетинген.

Тараа бүдүрүлгези, а ол ышкаш кур черлер колдуунда республиканың соңгу талакы областарында мөөннетинген. Маңаа күзүн чажар культуралар үнмес. Бүзүн тарыыр көктараны кезик-чамдыктап өстүрүп турар-ла, ынчалза-даа оон дүжүдү доктаамал эвес. Ынчангаш мында кур черлерни колдуунда чазын тарыыр культураларны тарыыры-биле ажыглалга киирип турар. Мында кол культура кызылтас, ылаңгыя кадыг кызылтас болур.

Казахстанның кызылтастарының химиктиг составының болгаш технологтуг боттынарының дугайы Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинде «Чер ажылынын», «Тараа» павильоннарның болгаш ССР Эвилелиниң Кол павильонунуң медээ саннарындан билдингир. Ында айтып турары болза Казахстан кызылтас белкаларының болгаш технологтуг шынарының талазы-биле Эвилелде бирги черни эзлеп турар. Революция мурнунда үеде Семипалатинскиниң кызылтазы Лондонуңу тараа биржазынга билдингир турган болгаш бүгү делегейниң тараа рыногунга бедин-биле үнелеп турган.

Казахстанның кур черлери бо үеге чедир чүге ажыглалга кирбейн чытканыы? Хамык ужур республиканың девискээриниң кончуг улуунда. Ол 300 миллион гектар. Чоо республиканың бойдус байлактарын ажыглалга киирип алырын шуут билбейн чораан. Оон-биле кады чоннуң хөй кезин Казахстанга тургустунган өөнүг болгаш кара металлургияның, хөмүр даш болгаш нефть үлетпүрлериниң индустриалдыг улуг бүдүрүлгелеринге ажылдап турган. Хөмүр даш болгаш нефть тывыжының талазы-биле Казахстан чурттуң ийиги черин эзлеп турар. Өөнүг металлдың талазы-биле Казах ССР Совет Эвилелиниң бирги черинде.

Казахстанның чонунуң чүгле чартыы көдээ ажыл-агыйлыг, оон-биле кады үндезин чон колдуунда мал ажылдыг. Мында чер ажылын колдуунда революция мурнунда чылдарда кежүп келгеннер болгаш кур баа курукан черлерни ажыглалга киирери-биле холбаштыр ам келген совет патриоттар кылып турарлар.

Республикада чер ажылының машиналары хөй. Ынчалза-даа оларга кижилер чедишпес. 8 миллион ажыг гектар кур черни ажыглалга киирип алган бо чылын безин дыка хөй товарылгаларда, МТС-терге болгаш совхозтарга механизаторлар, трактористер, харын мырыңай колхозтуң чонундан четчелеп алыр прицепщиктер безин чедишпезинден шаг-үениң нормазын барымдаалавайн ажылдап турганнар. Бүгү-ниитиниң күш-жылчы энтузиазмиби-ле хаара туттурган механизаторлар бүгү хүннүң дургузунда, тодаргайдаарга кара эртенден орай дүнеге чедир ажылдап турганнар.

Чаа кур черлерни ажыглалга киирери-биле холбашкан сорулгаларны шиитпирлээринге Казахстанче хөй санныг кижилерниң кежүп келирин хандырары эргежок чугула.

Казахстанда кур черлер улуг үнүш-дүжүткүрүү-биле онзагай. Соңгу-Казахстан областың Канюховский районунуң «Ленинниң оруу» колхозу 1953 чылда 350 гектар кур черниң гектар бүрүзүнден 30 центнер тарааны алган. Кокчетов областың Рузаевский районунуң «Чырыкче орук» колхозу (арга-ховулуг зона) 716 гектар шелдүг кур участоктуң гектар бүрүзүнден 716 гектар кызылтасты алган. Рузаевск МТС-тиң колхозтары 1953 чылда 2.656 гектар ниити шелдүг гектар бүрүзүнден 33 центнер кадыг кызылтасты ажаап алган.

Бо чурагайлар болза, кур казах черлериниң үнүш-дүжүткүрүн кандыг-даа сөс чокка көргүзүп турар-дыр.

Казахстанның чер ажылының кол онза чүүлү чүү болуп турарыы?

Бисте каңдаашкын үргүлчү болуп турар. Чаашкын чедир чагбайн турар, ылаңгыя чаашкын чылдың сезон үеинде эвес болгулаар. Республиканың барык-ла бүгү соңгу талакы девискээринге чылда болур чаъстарның үштүң ийизи күскү-кышкы үеде болур, чүгле чаңгыс кезин—часкычайгы үеде тарылга чоруп турда болур, тарааның суттарылгазы—курттаг, дүжүт ажаап алыышкыны чүгле эгелээри-билек чаъс эгелээр.

Күскү-кышкы үеде болуп турар чаъстарны ажыктыы-биле ажыглаар төлээдг, хар ызырындырыышкынының талазы-биле хомчеглерже улуг кичээнгей салынар апаар. Хар ызырындырыышкынының эң эки аргазы болза, чайын ардарган азы кур черлерге кулиса тарылгазы болур деп чүвени колхозтарның болгаш совхозтарның хөй чылдардагы дуржулгалары база эртем албан черлериниң дуржулгалары көргүскен. Кулисалар болза, «кара шуурганнар» дээр хат шуурганнарга удур чепсек болур. Кажан казах ховуларга секундада 15—18 метр чедир кончуг улуг күштүг хадый бээр «кара шуурганнарның» үезинде ол чүгле харны алгаш баар эвес, харын черниң кырында хөрүүнүг безин алгаш баар. Кулисалар «кара шуурганнарның» хоразын дыка чидирер болгаш хар ызырындырыышкынынга арганы берип турар. Кажан хар ызырындырыышкынын чорударга хөрүүн ханы доңмас болур. Ынчангаш кажан чазын хар эрип эгелээри биле курттаг, хандыр доңмаан чер сугну эки сиирин алыр.

Бистиң чер ажылывыстың өске онза чүвези күскү ажыг ардарылгазының айтыры-биле холбашкан.

Төп куржагга болгаш черле ниитизи-биле Эвилелдиң европа кезинге күскү ажыг ардарылгазы—дүжүт бедидеринге эң-не эргежок чугула хемчег болур деп санап турар. Ынчалза-даа күскү ажыг ардарылгазы ажыг-ажыг болгай. Чамдык черлерде чижээлээрге, Казах ССР-ниң Петропавловск областында ол шынап-ла бедик дүжүттү хандырып турар, чүге дээрге, арга-эзим бар, а арга-эзим аразында хар чыглыр тарылга участоктары бар. Ында күскү ажыг ардарылгазы кайгамчыктыг түннелдерни берип турар. Бистиң ажык ховувуска күскү ажыг ардарылгазы таарымча чок болуп турар. Бо чорукту Приаральскиниң дуржулга станциязы колдуунда бадыткап турар. Колхозчуларның практиказы ындыг түннелди база-ла бадыткап турар.

Ынчангаш Т. С. Мальцевтиң методун өзүгаар хөрүүн ажылдап кылырының системазынга даанмышаан, ону бичии өскертир апаар бис, чүге дээрге бистиң байдалывыска хоорзунну хар ызырындырарыы-биле артыргаш, а чазын үлүдүредир бис.

Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинде чаа ардазынны делгеп көргүскен. Оон бүгү-ле корпустарында дискалыг бижектер бар болгаш олар аңаа дискалыг бижектерден калбак. Ардазынны 80 ат күштүг трактора санап кылган. Ол болза, бистиң машина тудуушкун үлетпүрүүгүтүн кончуг эки чедиишкини-дир, ынчангаш чазын Казахстанга ындыг ардазыннар четчир саннары-биле келген турарын оон дилеп турар бис.

Амгы бар дискалыг лущильниктер бистиң кур черлеривиске шуут ажык чок болуп турар. Ындыг лущильниктер шириктиг арай-боорда кезип турар. Ол ышкаш олар дыка чиик болганнар. Оларның кырынга даштар, демир-дээс салып, чүнү кылбаан дээр, бистерни. Чүү-даа болбаан. Дискаларның тургузуу таарышпас болгаан.

Ынчалза-даа Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинде Казахтың шириин кезеринге таарымчалыг чаа марканың дискалыг культиватору бар.

Эң сөөлүнде бистиң хереглеп турар чүвевис болза, сүүр бистерлиг катка болур. Бистер чок катка бисти шоолуг сонуургатпайн турар.

Казахстанның ам-даа 12 миллион гектар кур болгаш куруккан черлерни ажыглалга киирип алырына машина тудукчулары дузалаар ужурлуг.

Профессор Д. ЗЫКОВ,
Казах ССР-ниң эртемнер Академиязының чиңгине кежигүнү, эртемнериң алдарлыг ажылдакчызы.

Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң Дээди хуралының VIII сессиязы

ПХЕНЬЯН, октябрь 31. Пхеньяндан радио-биле дамчытканын ёзугаар алырга, Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң Дээди хуралының VIII сессиязы Корей Улус-Демократтыг Республиканың корей айтырыгны тайбың шиитпирлеп таарыштырар талазы-биле Женева чөвүлел хуралынче командировкалаткан чазак төлөөлериниң ажылының дугайында Даштыкы херектер министри Нам Ирниң илеткелин дыннап чугаалашкан доктаатканы болза:

1. Төрөөн чуртту тайбың каттыштырар талазы-биле Корей Улус-Демократтыг республиканың чазааның шын политиказын болгаш практиктиг ажылын хүлээп көрбүшаан, оларны бүрүнү-биле деткиир болгаш чүүлдүг деп көөр.

2. Республиканың чазаа бодунуң чептүг политиказынга моон соңгаар-даа быжыы-биле даянмышаан, бүгү корей улустуң бир эп-сеткилдиг күзели болуп турар Тайбың каттыжыышкынның улуг херээн болгаш төрөөн чурттуң хамаарышпас чоруун чедип алырына бодунуң бүгү күжениишкиннерин салыр болгаш шудургу демиселди чорудуп үргүлчүлээр.

3. Корей айтырыгны корейлер боттары шиитпирлээр болгаш бүгү корей улустуң бир эп-сеткилдиг күзели болуп турар тайбың каттыжыышкынны дүргедир база бистиң чуртувустуң хамаарышпас чоруун чедип алыр соруга-биле Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң Дээди хуралының VIII сессиязының мурнундан Мурнуу Кореяның Национал хуралынга, политиктиг партияларынга болгаш хөй-ниити организацияларынга, чоннуң янзы-бүрү кезектериниң политиктиг ажылдакчыларынга болгаш Мурнуу Кореяның бүгү улузунга кыйгырыг чорудар.

Кореяны каттыштырары бүгү корей улустуң күзел-чүткүлдеринге таарыжып турар деп чүвени кыйгырыгда онзалап демдеглээн, а ол ышкан КУДР-нуң чазааның болгаш Улустуң хуралының корей дайынның мурнунда-даа, оон соонда-даа ылаңгыя Женева чөвүлел хуралының үезинде чуруттуң тайбың арга-биле каттыжыышкынче угланган күжениишкиннерин демдеглээн.

Кореяны чарылдырганы корей улустуң политиктиг, экономиктиг болгаш культурлуг хөгжүлдезинге кайгамчык улуг каража-когаралды таварыштырыш, корей егбүле бүрүзүнүң амыдыралынга эң улуг түрегдел болуп турарын кыйгырыгда айытқан.

Кыйгырыгда оон ынай чугаалааны:

Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң Дээди хуралының сески сессиязы төрөөн чуртту эң дүрген каттыжыышкынынче чүткүлдүг бүгү корей улустуң тура-соруун илеретпишаан, дараазындагы саналдарны болгаш кыйгырыгларны үндүрүг:

1. 1955 чылдың дургузунда төрөөн чуртуң тайбың каттыжыышкынының дугайында айтырыгны чугаалажып көөрү-биле Пхеньянга азы Сеулге Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның политиктиг партияларының хөй-ниити организацияларының болгаш чоннуң янзы-бүрү кезектериниң төлөөлекчилериниң кады чөвүлел хуралды азы Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң Дээди хуралының болгаш Корей Республиканың Национал хуралының каттышкан сессиязын чыылдырар.

2. Үстүнде айытынган чөвүлел хуралды азы сессияны чыылдырар дугайында айтырыгны база Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның аразынга экономиктиг болгаш культурлуг солчуушкунну, садыглажыышкынны, аргыжыышкынны болгаш бижиглежиишкинни доктаадып тургузар соруга-биле 1955 чылдың февральда Паньмыньчжонга азы Кэсонга Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның төлөөлекчилериниң чөвүлел хуралды чыылдырар.

3. Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның бүгү политиктиг партиялары болгаш хөй-ниити организациялары база чоннуң бүгү кезектериниң патриоттуг ажылдакчылары төрөөн чуруттуң тайбың каттыжыышкынының талазы-биле хемчегларни чогаадып кылыр төлөөде, боттарының аразында харылзаалыг, хостуг, аргыжылгалыг болгаш аразында ужуражыышкынныг болур ужурлуг, а Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның эрге-чагыргалары чуруттуң бүгү девискээринге оларның хостуг ажыл-чорудулгазын хандырар ужурлуг.

Бүгү корей улус бо кыйгырыгны деткиир болгаш чүүлдүгзүүнүң көөр база бистиң корей айтырыгны тайбың арга-биле боттарывыс шиитпирлээр дээр бир эп-сеткилдиг чүткүлүүске шаптыктап турар кандыг-даа чимзениишкиннерни аваангыр үеспшаан, бо кыйгырыгны херек кырында боттандырар дээш демиселче көдүрүп үнер дээрзинге бүзүрээр бис.

ПХЕНЬЯН, октябрь 31. Дүүн КУДР-нуң Улустуң Дээди хуралының VIII сессиязының түннел хуралы болган.

Депутаттар Министрлер кабинединиң даргазының оралакчызы Хон Мен Хиниң эрге-чагырганың чер-чер органнарының тургузуунуң дугайында хоойлу төлевилелиниң дугайында илеткелин дыннаан. Бадылатынган хоойлуда эрге-чагырганың чер-чер органнарының болгаш оларның күүсекчи органнарының эрге-хүлээлгелери, а ол ышкан ажылының корум-чуруму тодаргайлатынган. Эрге-чагырганың чер-чер органнары улус хуралдары, а күүсекчи органнар улус комитеттери деп аттарны алыр. Депутаттарның бүрүн эргелериниң хуусаазын үш чылдан дөрт чыл чедир уздыр дугайында саналды сессия хүлээп алган. КУДР-нуң Улустуң Дээди хуралының сески сессиязының кыйгырыын хуралдан бир үн-биле хүлээп алган.

Хванхэ можуну ийи можу—Соңгу болгаш Мурнуу Хванхэ можулар кылдыр чарар дугайында, Лаган деп чаа можуну тургузар дугайында хоойлуну база сессиядан хүлээп алган.

Улустуң Дээди хуралының Чарлыктарын, Конституцияга эдиглерни депутаттар бир үн-биле бадылаан.

(СЭТА).

Бүгү күштерни герман милитаризмни катап төрүтүндүреринге удур демиселче

Фредерик Жолио-Кюриниң медеглели

ПАРИЖ, октябрь 31. Тайбыңның Бүгүделегей Чөвүлелиниң даргазы Фредерик Жолио-Кюри Барыын Германияны чепсеглээр дугайында лондон болгаш париж дугуржулгаларының талазы-биле медеглел кылган.

Тайбыңны камгалаарынга кайгамчык улуг айыыл болуп турар лондон болгаш париж дугуржулгалары делегейниң хөй-ниитизиниң санал-оналының күүлүг шимчээшкинин мырыңай эргежок чугула кылып турар. Шуут сонуургалдыг чуруттарның хамаатылары дорааи хөделир ужурлуг, чүге дээрге, ол дугуржулгаларны кылган чазактар оларны эң дүрген бадылаарын чедип алырын орадлажып турар. Ол далажыышкын болза, бир эвес хөй-ниитиниң санал-оналы эргежок чугула үеш-аглыг болу бээр чүве болза ол санал-онал ол дугуржулгаларның айыылын тодаргайлаар база оларга ССРЭ-ниң саналдарының ажыдып турар аргаларын удурланыштыр тургуза бээр аргалыг деп чүве-биле тайылбырлатынар.

Тайбыңның магадылалы национал хамаарышпас чорукту камгалаарында болгаш дайынның айыылы герман милитаризмни катап төрүтүндүреринде деп чүвени көрген кижилерниң дем каттыштырган хөделиишкиннериниң түннелинде «европаның камгалал ниитилежилгезиниң» дугайында кереэни Франция хүлээвээн.

Лондон болгаш париж дугуржулгаларының айыылы бүгү кижилерге оларның кайы-бир системага хууда хамаарылгазындан хамаан чокка мырыңай илдең болуп турар.

Лондон болгаш париж дугуржулгаларын парламентилерниң күштүг болдуруп бадылаары «чепсеглетинген делегейниң» өжээннешкек блоктарны тургузарының политиказын, тодаргайлаарга чүгле улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чидигдендирер болгаш чаа дайынның тыптыышкынының айыылын улгаттырар политиканы чүүлдүгзүнгени болур деп чүвени Фредерик Жолио-Кюри онзалап демдеглээн.

Бүгүле чүве ол дугуржулгаларга ат салган кижилер улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктары дыка чавырылган мындыг үеде, ол дүшкүүрлүг чоруктарны эң айыылдыг угланыышкынга чидигдендирерин күзеп турар ышкаш болуп турар түр деп медеглелде оон ынай чугаалап турар. Амгы үеде чепсектиг үскүлежиишкиннер чок; экономиктиг болгаш культурлуг солчуушкун сайзырап турар: чепсеглениишкиннерни дүжүрер дугайында дугуржулгалар чедип алырының мындыг улуг перспективалары кажан-даа турбаан; «европаның камгалал ниитилежилгезиниң» дугайында кереэ хүлээп алдынмаан.

Ол байдалдар сонуургалдыг улуг күрүнелериниң аразынга чугаалажыышкыннарның аргазы-биле герман айтырыгны тайбың шиитпирлеп таарыштырарынга идегелди хайыктырып турар. Ынчалза-даа бир эвес Барыын Германияны чепсеглээр болгаш ону атлантика кереэзинге киирер дугайында Лондонга болгаш Парижке ат салдынган дугуржулгалар күштүг кылдыр бадылатына бээр болза, бүгү чүве үзүлген туруп болур.

Бир эвес ол дугуржулгалар үзе бадылатынган турар болза, олар база-ла «европаның камгалал ниитилежилгезиниң» дугайында кереэ ышкаш Германияның болгаш Европаның чарлыышкынын хевээр артырыш, улам күштелдирер ийик. Олар герман айтырыгга хамаарыштыр ССРЭ-биле кандыг-даа боттуг чугаалажыышкыннарны сонгаарладыр болгаш бергедедир ийик.

Каттышкан Нациялар Организациязынга чоокта чаагы саналдарның түннелинде тыптып келген, чепсеглээшкиннер дүжүриниң перспективаларын Герман Федералдыг Республиканы чепсеглээри-биле эптештирип хоржок турган ийик. Ону чепсеглээри чүгле чепсеглениишкиннерни эңдере бүдүреринге чедирип болур ийик. Ол дугуржулгаларны шынзыктырар дээш, оларга ат салган чазактар Герман Федералдыг Республиканы чепсеглээри чайлаш чок чүве деп медеглээрин орадлажып турарлар. Ындыг бадыткал херек кырында чүнүн-даа талазы-биле шынзыктыртынмаан.

Херек кырында боттарының девискээр бүлаажыксаар орадлажыышкыннарын кажан-даа чажырбайн келген Барыын Германияның улуртукчулары киришкен, күрүнелерниң чепсектиг эвилелин тургузарының дугайында чугаа чоруп турар дээрзин Фредерик Жолио-Кюри бүзүредир көргүзүп турар. Германия-биле «эптежилге» дээр боннчу адаан негекчилериниң милитеризациязынга ажыктыг бала бир өске «чылдакты» база ол сойгаландыр илередип турар. Бир эвес лондон болгаш париж дугуржулгалары күштүг кылдыр бадылатына бээр болза, олар мурнунда гитлержи ёзу-чурумуң талалакчылары болуп турган кижилерге дайын чорудулгаларын дагын эгелээр арга-хемчегларни бээр ийик... деп Фредерик Жолио-Кюри медеглеп турар. База-ла делегейниң бирги дайынының соонда ышкаш барыын-чүк күрүнелериниң бүгү-күжениишкиньери Германияда эрге-чагыргага эң дайынзырак идегеттерни тургузарынче угланган.

Фредерик Жолио-Кюри түңнелинде амгы үеде дараазындагы чүүлдерни кылырынга бүгү таарымчалыг байдалдар бар деп медеглеп турар:

—Германияның каттыжыышкынының айтырыын тайбың болгаш демократтыг арга-биле шиитпирлеп таарыштырарынга;

—Европаның бүгү чуруттары боттарының экономиктиг болгаш социал ёзузундан хамаарылга чокка киржир апаар коллективтиг айыыл чок чоруктун системазын организастаарынга;

—Чепсегленишкиннериниң бүгү-ниити дүжүрүлгезинге;

—Массалыг узуткаашкынның чепсээн хереглээри-биле холбашкан коргунчуг айыылдан кижи төрелгетенни хостаарынга болгаш атомнуг энергияны тайбың соруулгаларга ажыглаарының ачызы-биле улустуң амыдыралының байдалдарын дыка экижидеринге—таарымчалыг байдалдар бар болуп турар. (СЭТА).

Барыын герман ажылчы чоннар боттарының эргелери дээш демисежип турар

БЕРЛИН. Ажыл төлевирин үлгаттырар болгаш күш ажылдың байдалын экижидер дугайында негелделерни Барыын Германияның үлетпүрүнүң хөй-хөй адырларының ажылчыннары болгаш албан хаарлары салып, капиталистер ажылчы чоннарның эргелеринге халдап турарынга удурланып турар.

Соңгу Баварияның 20 муң пөс таавы ажылдакчылары херээженнер ажыл төлевирин 10 хуу бедидери дээш, херээженнериниң болгаш аныяктарның күш-ажыл-төлевиринде ыгалдыг чоруунга удур демиселди бо үеде чорудуп турар. Мюнхенниң, Гельзеникирхенниң, Рейдтиң пөс-таавы үлетпүрүнүң эр, херээжен ажылчыннары, Реклингхаузенниң химия үлетпүрүнүң ажылчыннары, Штуттарттың комкунал албан черлериниң, транспорттуң база харылзааның ажылчыннары болгаш албан хаарлары база-ла ажыл төлевирин бедидери дээш туржуп турар.

Бодунуң материалдыг байдалын экижидери дээш Барыын Германияның ажылчы чоннары демисешпишаан, герман милитаризмниң катап төрүтүнеринге болгаш чаа вермахты тургузарынга удур демиселди ол-ла үеде идепкейжидип турар. Бо дугайын бо хүннерде Барыын Германияның чер бүрүзүнде болуп турар профэвилелдериниң хуралдары болгаш конференциялары херечилеп турар, ол хуралдарның киржикчилери Барыын Германияны чепсеглээринге удур угланган Барыын Германияның каттышкан профэвилелдериниң үшкү конгрезиниң шиитпирин чүүлдүг деп санап турар.

(СЭТА).

Бразил ажылчы чоннарның ядараашкыны

МОНТЕВИДЕО, октябрь 30. Кафэ Фильэнуң чазааның эрге-чагыргага туруп келгеи үезиниң дургузунда Бразилияның улус массаларының байдалының аажок баксыраанының дугайын бразил парлалга дыннаткан. Чоннуң амыдырал деннели кудулап, өртек-үне улгадып, ажылчы чоннарның боттуг ажыл төлевири кудулап турар. Сөөлгү ийи айларның дургузунда аъш-чем аймаанга өртектер дыка өөп, оран-бажың болгаш транспорт хөлезиин улгаткан.

Үндүрүглер улгадып турар. Сөөлгү айларның дургузунда Сан-Паулода чемненилге продуктуларының садыглаашкыны 30 хуу кызырылган.

(СЭТА).

„Торпедо“ команданың бут бөмбүкчүлериниң тиилелгези

БЕЙРУТ. Октябрь 31-де Бейрутка болу «Торпедо» ниитилелиниң совет команда биле «аныяктарның спорт ниитилелини Ливан командазының аразынга болг ужуражыышкынга совет бут бөмбүкчүлер 5:1 санныг болуп тиилээннер.

Совет бут бөмбүкчүлериниң Ливанның бут бөмбүкчүлери-биле бир-ле дугаар ужурашканы ол. Ливанның көрүкчүлери с спортсменнерге изиг байыр чедиргеннер.

(СЭТА).

Совет болгаш Польша бут бөмбүкчүлериниң ужуражыышкыны

ВАРШАВА. Ноябрь 1-де Хожувка сов болгаш польша бут бөмбүкчүлериниң а зынга эш-хуунуң ийи дугаар ужуражыыш кыны болуп эрткен. «Динамо» (Киев) командазы Польшаның хөй дапкыр чемпиону, бо чылдың бут бөмбүүнүң талазы-бл ле маргылдааның мурнакчызы «Уния» (Хожув) командазы-биле ужурашкан. Ужуражыышкын польша бут бөмбүкчүлериниң тиилелгези-биле 5:0 санныг болуг доозулган.

(СЭТА).

Польша болгаш совет хол бөмбүкчүлериниң Киевке маргылдаазы

КИЕВ. Октябрь 29-та Киевке Польша Улус Республиканың, РСФСР-ниң, Украинаның болгаш Белоруссияның оолдарының болгаш херээженнерниң чыыды командаларының аразынга эш-хуунуң маргылдаазы эгелээн.

Бир дугаарында Украинаның болгаш Белоруссияның херээженнер командалары ужурашкан. Украин спортсменнер 3:0 санныг тиилээннер.

РСФСР-ниң болгаш Польшаның херээженнер командаларының ужуражыышкыны солун байдалга эткен. Орус хол бөмбүкчүлери 3:2 санныг уткан.

Польша болгаш Белоруссияның оолдар командаларының аразынга болган маргылдаа база солун болган. Польша спортсменнер 3:1 санныг тиилээннер.

(СЭТА).

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

ЕВРОПАГА ТАЙБЫҢ БОЛГАШ АЙЫЫЛ ЧОК ЧОРУК ДЭЭШ

Европага айыыл чок чорукту хандырарының айтырыы бистиң үениң эң-не чугула айтырыгларының бирээзи болуп турар. Чер бөмбүрээниң ол районунга тайбыңга айыыл болза, бүгү кижи төрелгетенниң тайбың турарынга айыыл деп чүве кымга-даа билдингир. Мынчангаш Совет Эвилелиниң чаа инициативазын бүгү делегейниң улустары изин-биле деткиир, чүүлдүгзүүнүң турары шуут билдингир. Ол инициатива болза, Европага айыыл чок чорукту хандырарынга шиитпирлиг ужур-дузалыг айтырыг болур герман айтырыгны таарыштыр шиитпирлээринче орукту ажыдып турар. Барыын талакы үш күрүнелериниң чазактарынга Совет чазактың бо чылдың октябрь 23-теги нотазы болза, амгы үеде герман айтырыгны шиитпирлээрде мындыг ийи оруктарның кайызын шилип алыр арга бар болуп турар деп чаа күш-биле чугулалап айтып турар. Ол оруктарның биреези—чангыс аай, тайбыңга ынакшылдыг, демократтыг Германияны тургузарынче, ынчангаш Европага тайбыңны быжыглаарынче чоруп турар орук, база бирээзи — карачангыс перспективаны—Германияның аңгылаңчак чоруун быжыглаарының болгаш герман милитаризмни катап төрүтүндүреринниң болгаш Барыын Германияны Европага чаа дайынның айыылдыг одаа болдурар перспективаны ажыдып турар орук болур.

Ол ийи оруктарның кайзы герман улустуң бодунуң национал эрге-ажыктарынга болгаш Европаның өске бүгү улустарының амыдыралчы эрге-ажыктарынга тааржып турар дээрзиниң дугайында кандыг-даа чигзиниг турбас. Шак моон ужурунда герман айтырыгны тайбың болгаш демократтыг арга-биле шиитпирлээри дээш Совет Эвилелиниң чайгылыш чок болгаш кызымаккай демиселин делегейниң хөй-ниитизиниң изин-биле деткип турарын оон-биле тайылбырлап болур.

Францияның, АКШ-тың болгаш Англияның чазактарынга Совет чазактың бо чылдың октябрь 23-теги нотазы болза, герман улустуң эрге-ажыктарын болгаш Европаның айыыл чок чоруунуң эрге-ажыктарын камгалап турар чайгылыш чок совет политиканың хөгжүлдези болгаш үргүлчүлели болуп турар. Моон дараазында айтырыгларны чугаалажыры-биле Францияның, Англияның, АКШ-тың болгаш Совет Эвилелиниң даштыкы херектер министриниң чөвүлел хуралын бо чылдың ноябрьда чыылдырарын барыын талакы үш күрүнелериниң чазактарынга Совет чазак саналдаан: 1) Германияның чангыс эвин тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг үндезиннерге катап тургузар болгаш ниити герман хостуг соңгуулдаларны чорудар дугайы; 2) Дөрт күрүнелериниң эжелел шериглерин Чөөн болгаш Барыын Германиядан үндүрер дугайы; 3) Европага коллективтиг айыыл чок чоруктун системазын тургузар дугайында айтырыгны көөрү-биле ниити-европа чөвүлел хуралын чыылдырар дугайы. Герман айтырыг талазы-биле күрүнелериниң аразынга дугуржуушкунну чедип алырының бүгү аргалары бар. Бир эвес тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг үндезиннерге Германияны каттыштырары кол соруулга болур деп маргыш чок чорукту барымдаалаар болза, дугуржуушкун чедип ап болдунар.

Ынчалза-даа барыын талакы күрүнелериниң, бирги эвлүгде АКШ-тың чагырыкчы болуктери Германияны каттыштырарын эвес, а Германияның аңгы-аңгы турар чоруун мөңгежидерин боттарының кол соруулгазы кылдыр салып, Германияны тайбыңга ынакшылдыг, демократтыг күрүне кылдыр көрүксевейн, а агрессчи шериг болуглежилгезиниң диштеринге чедир чепсегленген кежигүнү кылдыр көөрүн күзеп турарының чаа херечилери сөөлгү үедеги болуушкуннар болуп турар. Бо чылдың сентябрь-октябрьда Лондонга, оон соонда Парижке ажылдап кылган чангыс талалыг дугуржулгалр шак ол соруулгага барзан болуп турар.

Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязының чуруттарынга удур угланган ол дугуржулгаларның кол утказы болза, Барыын Германияны чепсеглээриниң планын чаа ат-биле боттандырары болуп турар. Ол планны «европаның камгалал ниитилежилгезиниң» тугунун адаа-биле боттандырар дээн АКШ-тың оралдажыышкыны бүтпейн барганы билдингир.

«Европаның камгалал ниитилежилгезиниң» дугайында кереэни бадылаары болдунмайн барганының дуржулгазы тайбыңның дайзыннарынга мунгаргай чорук болган. Ол чоруктун ужурундан улустарның айыыл чок чоруунга удур чаа сүлчээниң ёзулуг утказын билгелек турунда тайбыңның дайзыннары лондон болгаш париж дугуржулгаларын бадылыырын барла шаа-биле далажып турарлар. Чижээ, француз чазак ол дугуржулгаларны Национал хуралга ийи-ле ай хуусаа иштинде бадыладырын океан ындының ыйыдышкын-биле орадлажып турар. Ынчалза-даа Францияның болгаш европа чуруттарының, оон иштинде Барыын Германияның хөй-ниитизи герман милитаризмни катап төрүтүндүреринин чаа планнарының хоралыг утказын билип ап шыдапкан. «Миллион-миллион француздар болгаш НАТО-нуң (Соңгуатлантика блогунуң) өске-даа чуруттарында миллион-миллион кижилер Германияның чамдык кезиктей болгаш контрольдап турар чепсеглээшкинин безин коргушкун-биле болгаш хомудал-биле көрүп турар» деп «Нью-Йорк таймс» солуннуң миннир ужурга таварышканы шуут билдингир.

Францияда, Англияда, Германияда болгаш Европаның өске-даа чуруттарында эңне янзы-бүрү угланыышкынныг парлалга, политиктиг партиялар, хөй-ниити ажылдакчылар, профэвилелдер болгаш өске-даа организациялар герман айтырыг талазы-биле чугаалажыышкыннарны катап чорудар дугайында Совет Эвилелиниң саналынга ылап шын харыыны бээрин барыын талакы күрүнелериниң удуртукчуларындан улам шыңгыы негеп турар. Хөй-ниитиниң ол негелделери париж сулчээзиниң инициаторларын дүүреткен. Улус массаларның ыңдыг хөөнүн көргеш, Европаның айыыл чок чоруунуң идеязының удурланыкчыларындан чүгле каш кижилер октябрь 23-теги совет нотаны хүлээп албас деп шуут кыйгырып турар. Барыын талакы пропагандистериниң дыка хөй нуруузу чаа совет саналдарның ужур-дузазын бичеледир дээш янзы-бүрү кажар чоруктарны кылып турарлар. Чок болза — Германияның чангыс эвин катап тургузар дугайында соңгаарладып болбас айтырыгны көөрүнче болгаш шиитпирлээринче кирер төлөде, дөрт күрүнелер бүгү хемчегларны алыр, чок болза—бир эвес барыын талакы күрүнелер герман айтырыгны шиитпирлээрде Совет Эвилели-биле кады ажылдажылгадан ойталап, херек герман милитаризмни катап тургузарынга четсе, Германия үр үеде аңгы-аңгы болуп арттар болгаш дайынның айыылдыг одаа Европага тургустунар деп амгы үеде айтырыг мынчаар тургустунуп турары тайбыңны камгалаарын сонуургап турар миллион-миллион кижилерге тодаргай.

Европага тайбыңны болгаш айыыл чок чорукту хандырарынче орукту ажыдып турар тодаргай совет саналдарга шуут болгаш тодаргай харыыны бээрин барыын талакы күрүнелериниң удуртукчуларындан негеп турар улустарны кандыг-даа оптуг аргалар будулдуруп, төөредип шыдавас.

АЗИЯГА ТАЙБЫҢНЫҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫ ДЭЭШ

Кыдат Улус Республиканың найыслалы—Пекинге октябрь 19-тан 23-ке чедир Индияның премьер-министри Неру кыдат чазактың чалааны-биле чораан. Кыдат чазактың удуртукчулары-биле Нерунуң чугаалажыышкынары болгаш кыдатка чораан үезинде оон хөй санныг медеглелдери Азияның хөй-ниитизиниң кичээнгейин олче салдырып турар. Азияның хөй-ниитизи Нерунуң Кыдатка чораанын Индия биле Кыдаттың аразында кады ажылдажылганы тайбыңның эрге-ажыктарынга таарыштыр быжыглаар орук-биле базым кыдыр көрүп турар.

Азияның ол ийи улуг күрүнелериниң чону каттышкан 1 миллиард кижи чыгыы болуп турар. Ындыг улуг күрүнелериниң аразында харылзаалары Азияда бүгү-байдалга саңлдар көргүспейн барып шыдавас. Боттарының колониижи тергиндээшкининиң ёзу-чурумунга Азияның улустарының каттыжыышкынын улуг айыыл кылдыр көрүп турар империалистер шак оон ужурунда Индияның болгаш Кыдаттың чоокшулажырынга болгаш кады ажылдажылгазынга мурнунда янзы-бүрү аргалар-биле шаптык ужуштырарын орадлажып турганнар.

Ол ийи чуруттарга сөөлгү чылдарда болган улуг өскерлиишкиннер болгаш Азияда ниити байдалды илередип турар өскерлиишкиннер Индия биле Кыдаттың харылзааларында дүргени-биле илеретинген. Индия болза, КҮР-нуң тургустунганын чүүлдүг деп хүлээп көрген баштайгы күрүнелериниң бирээзи болгаш КНО-га кыдат улустуң дүрүм ёзугаар эргелерин катап тургузары дээш өскерлиш чокка демисежип турар.

Бо чылдың эгезинде Тибет дугайында Индия биле Кыдаттың аразынга дугуржулга ат салынган. Ол дугуржулга ийи чуруттарның аразынга политиктиг, экономиктиг болгаш культурлуг кады ажылдажыганың хөгжүлдезинге быжыг үндезинни салган. Индия биле Кыдаттың аразында экономиктиг харылзаалар базым санында калбарып турар. Кыдат биле Индияның аразынга баштайгы садыг дугуржулганга ат салыышкыны чоокта чаа Делиге болган.

Ынчалза-даа ийи чуруттарның кады ажылдажылгазы чүгле экономика талазы-биле болуп турар эвес. КҮР болгаш Индия Азияга тайбың дээш, улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырары дээш туруштуг болгаш чайгылыш чок дөмиселчилер кылдыр боттарын көргүскеннер.

Өске чуруттарның иштики херектеринге киришпес, бот-боттарының девискээр талазы-биле бүдүн турарын болгаш тускай догунаашкынын хүндүлежир, бот-боттарынга халдашпас, деңгергени болгаш бот-боттарынга ажыктыг чорукту сагыыр болза, янзы-бүрү социал системалыг күрүнелер тайбыңы-биле кады туруп болурунга ийи чуруттар бүзүреп турар. Бо чылдың чайында Нерунуң болгаш Чжоу Энь-лайның чарлааны тайбыңы-биле кады турарының беш принциптерин хөй-ниити Азияның чаа улуг дугуржулгазы кылдыр үнелээн.

Азияның ийи улуг күрүнелериниң социал системалары аңгы-аңгы-даа болза, оларның калбак кады ажылдажылгазының үлегери тайбыңы-биле кады турарының беш принциптериниң чаагай түңнелдиг болурунуң эң улуг бадыткалы болуп турар. Ындыг принциптер делегейниң бүгү күрүнелериниң харылзааларының үндезини болуп шыдаар болгаш болур-даа ужурлуг.

М. МАРКОВ.

Харыысалгалыг редактор
Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң орлакчызының 3—88, партийжи амыдырал пропаганда, болгаш амыдырал килдистериниң, бухгалтерияның—3—65, секретарьның, үлетпүр болгаш транспорт килдизиниң 4—98, иштики информация, чагаа килдистериниң — 3 — 68.

ТС—02089 Культура эргелелиниң типографиязы